

Tidsskriftskopi:

**Psykolog nyt : medlemsblad for Dansk Psykolog Forening
Felding, Talli Ungar
[Debat] /
1996
Årg. 50, nr. 13 (1996)
Årg. 50, nr. 6 (1996)
24-26**

BestillingsId: 1791730367000

Dette materiale er indskannet og fremsendt elektronisk i henhold til aftale med COPY-DAN Tekst & Node.

Det er ikke tilladt for slutbrugeren at videreføre det indskannede materiale til andre.

Klienten siger mord

Helge Børven rejste i sin artikel om vidnepligt, PN 11/96, en meget væsentlig problemstilling: Hvordan skal psykologer forholde sig, når terapi-klienter betror dem alvorlige forbrydelser.

Jeg er helt enig i Psykolog For-eningens generelle politik på områ- det: Der må arbejdes for en mere omfattende tavshedsret for psykolo- ger. Jeg vil dog gerne her kommentere det sagsforløb, som Helge Børven beskriver, idet den konkrete sag måske kunne have været grebet an på en anden måde. Jeg er helt klar over, at der er tale om en meget van- skelig problemstilling, hvis løsning aldrig kan blive en rutinesag, og at mange detaljer fra terapiforløbet ik- ke er nævnt i artiklen. Alligevel vover jeg, for den faglige debats skyld, at argumentere for en anden synsvinkel på problemet.

Mit udgangspunkt er ti års arbejde med antisociale og kriminelle unge ved Den Selvejende Institution Psy- kologisk Center i København, hvor vi gentagne gange har været i tilsva- rende situationer. Mord har vi ikke fået betroet, men andre alvorlige for- brydelser som besiddelse af skydevå- ben, grove overfald, røverier, tyveri- er, narkohandel, brandstiftelse, fal- ske vidneudsagn, medvirken til og viden om begåede forbrydelser.

I Helge Børvens historie ser det ud til, at den behandlende psykolog og hans chef og kolleger kun ser to mu- ligheder for at komme ud af den ubehagelige situation, klientens be- kendelse sætter psykologen i: Enten skal psykologen kæmpe for sin tavs- hedsret, eller også skal han melde klienten til politiet.

Der findes imidlertid en tredje mu- lighed, nemlig at få klienten til selv at melde sig. I Helge Børvens historie virker det, som om psykologen på forhånd har besluttet, at klienten ik- ke ønsker at afsløre sin forbrydelse, men det er ikke nødvendigvis kor- rekt, hvad klientens reaktion efter

psykologens lange vandring gennem retsmaskineriet tyder på: Klienten reagerer nemlig med et ønske om, at psykologen skal afsløre hans iden- titet for politiet (side 5, første spal- te).

Mit udgangspunkt er, at politiet opklarer forbrydelser, domstolene dømmer forbrydere, og psykologer afdækker ubevidst fantasimateriale. Psykologer har dog også et andet ar- bejdsfelt, nemlig at hjælpe klienten med at komme overens med realite- ten. I terapien kan man altså tale om hvilke som helst fantasier, selv de mest aggressive og destruktive, men begynder man at tale om virkeligt begåede forbrydelser, så træder man ud af psykoterapiens univers og ind i realitetens verden, og psykologen kan ikke længere nøjes med en neu- tral position, han må repræsentere realiteten for klienten.

Man må naturligvis sikre sig, at der er tale om en virkeligt begået for- brydelse. Politiet kan berette, at hver gang et uopklaret mord debatteres i medierne, så kommer der en række falske tilståelser. Det drejer sig for- modentlig om personer med alvorli- ge skyldfølelser og et stort straffe- hov, samt om personer, der har svært ved at skelne mellem deres eg- ne aggressive fantasier og mediernes beskrivelser af lignende, men virke- ligt begåede forbrydelser. Som psy- kolog kan man desuden komme ud for falske tilståelser fra klienter med antisociale karaktertræk, der praler af forbrydelser, de ikke har begået, for at kompensere for en grundlæg- gende mangel på selvværdsfølelse og på grund af identifikation med for- tegnede, onnipotente og voldsfor- herligende mandlighedssymboler. For begge grupper af falske tilståel- ser gælder det, at klienten ikke på overbevisende måde kan redegøre for detaljer i den begåede forbrydel- se, og i stedet fortæber sig i historier, der mere eller mindre klart tilhører fantasiens rige.

Når der i et terapiforløb optræder en bekendelse af en alvorlig forbry- delse, så mener jeg, at psykologen må tilsidesætte alle andre emner og straks diskutere forholdet mellem klientens hemmelighed og realiteten. Måske fortæller klienten historien til psykologen, fordi han ønsker at be- kende sin skyld. Det bedste ville væ- re, hvis klienten efter en diskussion med sin psykolog besluttede selv at gå til politiet. For psykologen ville det betyde, at der slet ikke blev noget etisk problem, og for klienten ville det måske være den bedste løsning at bekende sin skyld og tage sin straf.

Mit forslag til psykologer, der pludselig må forholde sig til en kli- ents bekendelse af en alvorlig forbry- delse, er primært at prøve at få klien- ten til selv at melde sig til politiet, sekundært at tilbyde sin støtte til at hjælpe klienten med at melde sig selv, tertiært at få klientens tilladelse til at melde ham.

Kun hvis disse tre muligheder ikke kan lade sig gøre, har psykologen et problem: Konflikten mellem tavs- hedspligt og meldepligt. I de tilfælde - og det er efter vores erfaring få til- fælde, fordi en person, som virkelig ikke ønsker at afsløre sin forbrydel- se, heller ikke vil indvi sin psykolog i den - så må man meddele klienten, at man agter at melde ham til politi- et. Gør man ikke det, så bliver man pludselig medskyldig, og så har man under alle omstændigheder mistet den neutrale position, der er nød- vendig for at kunne gennemføre te- rapien. Desuden giver man klienten et helt forvansket billede af realite- ten, og det kan aldrig være mening- en med psykoterapi. Hvis man fort- sætter terapien og bevarer klientens hemmelighed med henvisning til sin tavshedspligt, risikerer man foruden alvorlige samvittighedskvaler, at kli- enten af andre grunde kommer i po- litiforhør og fortæller, at psykologen længe har været vidende om forbry- delsen. En sådan idealistisk og selv-

opofrende indstilling kan altså ramme psykologen som en boomerang.

Man kan ikke vente ret længe med at reagere på klientens tilståelse. Det bedste ville nok være at give klienten en ny tid dagen efter og dagen efter igen, udelukkende med henblik på at undersøge, om klienten kan formås til at melde sig selv med eller uden psykologens støtte. Samtidig gør man nok klogt i at hasteindkalde en dygtig og af arbejdsstedet uaf-

hængig supervisor som hjælp til at holde hovedet koldt og undgå, at en hel arbejdsplads går i panik. Kan det ikke inden for få dage lade sig gøre at få klienten til selv at melde sig til politiet, så må man forklare klienten, at man agter at melde ham. Dette vil i de fleste, men ikke i alle tilfælde betyde, at terapien må afbrydes, fordi klienten føler, at tillidsforholdet er blevet brudt. Men i disse tilfælde kan terapien alligevel ikke fortsætte, for-

di psykologen forvandler sig fra en neutral, analyserende person til medskyldig eller gidsel, hvis tillidsforholdet skal bevares.

Udvidet tavshedsret eller ej, så mener jeg, at psykologer bør have særdeles tungtvejende grunde til uanfægtet at fortsætte en psykoterapi efter klientens bekendelse af en alvorlig forbrydelse.

Talli Ungar Felding, cand.psych.

Det er utilladeligt

I artiklen "Klienten siger mord ...", PN 10/96, gennemgik et af foreningens medlemmer sine overvejelser, tanker og erfaringer, efter at en klient i en terapeutisk samtale fortalte ham, at han havde slået et menneske ihjel. Artiklen havde til formål, at kolleger kan være bedre forberedte i lignende situationer, end han selv var.

Artiklens forfatter afslører, at han mest af alt er styret af et "følelses-anarki", der bestemt ikke fører nogen relevant løsning med sig. Og arti-

klens forfatter reagerer på den baggrund over for en oplevelse af et "regeldiktatur" i retssystemet. Kommentaren fra foreningens juridiske sekretær løser intet, den gør kun problemstillingen endnu mere uklar.

Artiklens forfatter skulle helt fra start have holdt sin kæft over for alle andre. Dette at kunne holde kæft over for alle andre og med de rigtige begrundelser er: tavshedspligten. Man kan derfor ikke, som artiklens forfatter skriver, informere sin samlever eller ægtefælle - man kan således ikke "læse af" over for én, sagens behandling og afgørelse, fremmed person.

Man er som ansat i den offentlige forvaltning på ingen måde berettiget

til at videregive fortrolige oplysninger til sine nærmeste, dvs. i sine egne og personlige forhold og interesser privat fortrolige. Man må som ansat i offentlige hverv og virksomhed være alene med sin viden og tage fat på at løse problemet efter retsreglerne. Det er dette, der er kendetegnende for den professionelle virksomhed.

Det er derfor ganske utilladeligt, at en psykolog efter en terapeutisk samtale "farer ind" og drøfter spørgsmålet: "Hvad skal jeg dog gøre i en sådan situation" med en personkreds, der ikke selv er deltagere i terapeutens konkrete virksomhed, altså beskæftiget i den terapeutiske samtale med den pågældende klient. Allerede på dette tidlige tidspunkt i sagsforløbet brød terapeuten sin tavshedspligt.

Tavshedspligten er således også klart gældende mellem personerne i en personalegruppe, der er ansat under samme tag, men ikke er beskæftiget med behandling og afgørelser i den samme sag. Det er afvejningen imellem hensynet til væsentlige private og offentlige interesser, der er tavshedspligtens kendetegn og område, også kaldet forholdets (retlige) natur.

Tavshedspligten hos offentligt ansatte angår enkeltpersoners interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige forhold, hvortil den pågældende har fået kendskab.

At det offentlige har væsentlige interesser i at få opklaret forbrydelser, er på den anden side ganske rigtigt. Terapeuten må derfor afveje, om en videregivelse af oplysningen "klienten siger mord" - dvs. hensynet til offentlighedens interesser - klart overstiger hensynet til og interesserne hos den, oplysningen angår.

Jeg kan af artiklen forstå, at klienten kom med oplysningen, for at den på en for klienten mere behagelig måde skulle kunne komme videre til rette vedkommende (politiet). Og dette ønske hos klienten burde terapeuten da kunne være kommet frem til på baggrund af sine samtaler med pågældende, det er hér afvejningen ligger. Og videregivelsen skulle da være sket i forståelse med klienten, det var vel en af grundene til, at pågældende klient gik til samtalerne.

Det er særdeles vigtigt at vide, at der ikke er noget, der hedder tavshedsret i offentlig virksomhed. Hvis man har røbet over for andre, at man ligger inde med visse oplysninger, som kan være af væsentlig interesse for andre i den offentlige forvaltning, så har man dermed også gjort sig pligtig til - på visse betingelser og under visse forudsætninger - at give disse oplysninger videre til rette offentlige myndighed.

At forsvarere i straffesager er tillagt en tavshedsret, skyldes det forhold, at man vil sikre, at forsvarerne kan

DEBAT

Debatindlæg må højst fylde to A4-sider med dobbelt linieafstand. Indlæg, der forholder sig til navngivne personer eller grupper vil blive forelagt den/de pågældende til eventuel kommentar. Sådanne indlæg kan altså ikke altid optages i det førstkomende nummer.

tale frit med deres klienter om sagsforløbet. Og dette, selv om retsvæsenet ved, at forsvarerne må være medvidende fx om mord. Det er retssystemets opgave at opklare forbrydelser, ikke forsvarernes. Og enhver har krav på en retfærdig rettergang, derfor må der i det mindste være ét menneske, der varetager "forbrydere" interesser.

At præster er tillagt en tavshedsret, er på samme måde et ønske om, at også "forbrydere" skal kunne tale frit med blot ét menneske, uden at dette menneske af retssystemet kan blive

pålagt en oplysningspligt. Blev dette princip brudt var det også slut med sjælesorgen.

Men såvel læger som advokater i øvrigt kan af retten blive pålagt at vidne, så problemet er ikke løst blot ved at psykologer bliver sidestillet med læger og advokater.

At artiklen angiver såvel navn som ansættelsessted på "forbrydelsens element", er mig en gåde. Dette er for mig at se klar overtrædelse af en redelig handemåde (etik) - og dette ikke mindst i forhold til de væsentlige interesser, der må være hos de

personer, der er sagens emne. Nu har enhver jo mulighed for at finde frem til begge straffelovsovertrædere, og kommende klienter til terapeutiske samtaler i Københavns Kommunes distriktscentre kan med rette bede sig fritaget for at få samtaler med pågældende terapeut.

Jeg henviser til Forvaltningslovens kap. 8 og straffelovens §§ 152 - 152f. Ordene "følelsesanarki" og "regeldiktatur" er taget fra Peter Højlund "Retsanvendelsens Etik", DJØF.

Niels Ole Sølberg,
cand.jur., audiologopæd.

BESTYRELSEN

Beslutningsreferat for bestyrelsesmødet den 28. maj 1996

Deltagere: Johanne Bratbo, Birgitte Bräuner, Eva Gall (til punkt 13), Jørgen Steen Hansen, Karen Tine Holmegaard, Thomas Iversen, Cannot F. Kroner, Danielle Mikkelsen, Berit Sander (fra punkt 9), Steffen Tange, Hans Weltzer, Claus Wennermark samt Ole Münster. Afbud: Nina Hestbech og Susan Schlüter.

1 a). Godkendelse af beslutningsreferat fra 2. bestyrelsesmøde.

Beslutningsreferatet godkendt med den tilføjelse, at observatøren i Den Liberale Overenskomstgruppe for tiden er fra hospitalssektionen.

1 b). Beslutningsreferat fra forretningsudvalget - (dagsordenens pkt. 19).

Der var ikke kommentarer til referatet. Det blev påpeget, at det bør fremgå, at der er tale om et ikke godkendt referat.

Generelt om udvalg/arbejdsgrupper: Alle de af bestyrelsen nedsatte udvalg/arbejdsgrupper refererer til bestyrelsen, som er endelig besluttende. Sammensætningen af grupperne sker ud fra hensynet til at sikre størst mulig bredde, repræsentation af de decentrale enheder og samtidig ska-

be udvalg/grupper, der har en arbejdsdygtig størrelse.

De afsatte økonomiske beløb er rammebeløb, og udvalgene/arbejdsgrupperne skal naturligvis altid finde den billigste løsning under hensyntagen til kvaliteten ved køb af eksterne ydelser.

2. Godkendelse af kommissorium for og sammensætning af Løn- og Stillingsstrukturudvalget.

Ansvarlig politisk: Løn og stillingsstrukturudvalget bestående af Birgit Tamberg Andersen, Niels Borg, Johanne Bratbo (formand), Ole Bredo, Peter Kristian Hansen, Geert Lauridsen, Arno Norske, Claus Richardt, Hans Weltzer og Roal Ulrichsen. *Ansvarlig sekretariatet:* Bent Frisk.

Beskrivelse: På det løn- og ansættelsesmæssige område skal udvalget i den kommende periode varetage forhandlinger i forbindelse med den kommende overenskomst for offentligt ansatte psykologer, forestå opfølgningen på overenskomsten, fx i forbindelse med eventuelle puljer, belyse mulighederne for en grænseaftale mellem DP og LC, varetage løbende sagsbehandling vedrørende løn- og ansættelsesspørgsmål samt forhandlinger om grænseaftale med Dansk Magisterforening og eventuelt også Danmarks Lærerforening.

Der arbejdes efter følgende tidsplan for overenskomstforhandlingerne: 20.5.96 - DP har fremsendt for-

slag til generelle og specielle krav til OK 1997. Medio juni 96 - AC indkalder medlemsorganisationerne til teknisk gennemgang af organisationernes krav. 19.6.96 - AC/Forhandlingsudvalget for den offentlige sektor (FHO): Første drøftelse af DP's krav til OK 1997. 13.8.96 - AC/FHO: Første drøftelse af udkast til AC-oplæg til krav til OK 1997. 27.8.96 - AC/FHO: Anden drøftelse af udkast til AC-oplæg til krav til OK 1997. 29.8.96 - AC's bestyrelse: Foreløbig drøftelse af forhandlingsaftalen. 10.9.96 - AC/FHO: Endelig godkendelse af AC-udkast til forhandlingsoplæg og indstilling til AC/BE. 19.9.96 - AC's bestyrelse godkender forhandlingsaftale og kravoplæg. 20.9.96 - OK 1997-oplæg udsendes til medlemsorganisationerne med svarfrist til den 21. oktober 1996.

21.10.96 - DP tilbagesender bemærkninger til OK 1997-oplægget. 15.11.96 - AC kravsafgivelse til KTO. December 96 - AC/FHO: endelig formulering af krav til stat og (amts)kommune.

Information: Udsendelse af AC-information til tillidsrepræsentanter. Derudover ledere i Psykolog Nyt i det omfang, der er behov herfor.

3. Godkendelse af kommissorium og sammensætning af Uddannelses- og Forskningspolitisk Udvalg.

Ansvarlig politisk: Danielle Mikkelsen (formand), som fremkommer med

forslag til sammensætning af udvalget på bestyrelsesseminaret. *Ansvarlig sekretariatet:* vakant/Ole Münster.

Beskrivelse: Overordnet skal UFU varetage: 1. Uddannelsespolitik. 2. Formidling mellem DP og uddannelsesstederne. 3. Sagsbehandling i optagelsessager.

Ifølge handlingsprogrammet skal DP understøtte en løbende dialog mellem profession, uddannelse og forskning. I den kommende periode konkretiserer disse opgaver sig således, at følgende områder skal prioriteres: Psykologuddannelsernes ændrede struktur (BA-uddannelse, og øget modulopbygning). Forskningspolitiske tendenser, herunder analyse af forskeruddannelsesreformen, og løn- og ansættelsesforhold for yngre forskere. Uddannelsesstedernes mulige bidrag til videreuddannelse af psykologer i samarbejde med Videreuddannelsesudvalget. Muligheder for tættere udveksling og samarbejde mellem profession og forskning. Muligheder for styrkelse af praksiselementer i kandidatuddannelserne.

Herudover er det vedtaget, at DP skal følge undervisningen i psykologi for ikke-psykologer (seminarier, HF og gymnasiet). Dette gennem kortlægning og udvikling af undervisningen.

Endelig har generalforsamlingen vedtaget, at DP skal arbejde på at etablere et samarbejde med Undervisningsministeriet og uddannelsesstederne om initiativer i forhold til efteruddannelse af primært kommunalt ansatte psykologer inden for bl.a. PPR-området.

Ud over udvalgets løbende arbejde afholdes to årlige konferencer med henblik på fælles drøftelser af de større fælles linjer, ajourføring af de uddannelses- og forskningspolitiske spørgsmål etc. med deltagelse af:

Repræsentanter fra uddannelserne (institutedere, studieledere, tillidsmænd), repræsentanter fra sektorforskningsinstitutionerne (SFI, DPI, Risø, arbejdsmiljø), repræsentanter fra "aftagerne", praktikere inden for klinisk, privatansat, socialfor-

valtningerne, sundhedsuddannelserne m.v., bestyrelsen.

Der sigtes endvidere på at gennemføre det allerede påbegyndte arbejde med at udarbejde en pjece om praksisforskning.

Økonomi: Kr. 30.000 (pjece) og kr. 20.000 (konferencer).

4. Godkendelse af arbejdet med tilrettelæggelsen af årsmødet.

Politisk ansvarlig: Thomas Iversen. *Ansvarlig sekretariatet:* Alice V. Skovbjerg.

Årsmødet vil som de andre år være koncentreret om et emne/tema med følgende form:

Første dag 3-4 oplæg/foredrag efterfulgt af panel. Fest om aftenen. Anden dag kl. 9.00-10.15 "Formandens midtvejsberetning" (vedtægtsbestemt). Kl. 10.30 og ud: Emnegrupper.

Den ansvarlige for årsmødet samarbejder med de relevante selskaber og andre grupper, der afvikler emnegrupper. Hvor det er muligt, bør videreuddannelsesfagnævne godkende deltagelse og angive timetal.

Årsmødet planlægges at foregå på Hotel H.C. Andersen i Odense og finder sted i slutningen af marts. Thomas Iversen og Hans Weltzer vil koordinere årsmødet og jubilæumsdagen. *Økonomi:* kr. 190.000.

5. Godkendelse af retningslinjer for Psykolog Nyt.

Ansvarshavende redaktør: Hans Weltzer. *Ansvarlig for den daglige produktion:* Jørgen Carl.

Beskrivelse: Psykolog Nyts redaktion består af bladets ansvarshavende redaktør, som er udpeget af foreningens bestyrelse, og den daglige redaktør, som er ansat af foreningen. Disse to personer udgør bladets redaktion. Bladets redaktionelle struktur er vedtaget på foreningens bestyrelsesmøde den 2. november 1995, hvor den tidligere redaktionskomité blev nedlagt, og er siden blevet bekræftet på foreningens generalforsamling den 23.-24. marts 1996.

Den ansvarshavende redaktør er ansvarlig over for bestyrelsen og ansvarshavende i forhold til Presselo-

ven. Den ansvarshavende redaktør har som opgave at sikre, at bladets form og indhold er i overensstemmelse med de overordnede principper lagt af generalforsamling og bestyrelse.

Den daglige redaktør er foreningens informationsmedarbejder. I bladmæssig sammenhæng refererer han til den ansvarshavende redaktør. I praksis skriver, redigerer og disponerer den daglige redaktør bladet ud fra de lagte overordnede principper. Den daglige redaktør står for kontakten med den grafiske producent og godkender det enkelte blads indhold og opsætning - herunder typografering og billedvalg/-beskæring.

For at sikre et højt niveau i de psykologfaglige artikler, anmeldelser m.v. samarbejder redaktionen med en gruppe fagreferenter, som foreningens Selskaber stiller til rådighed. Efter redaktionens skøn kan også andre medlemmer med psykologfaglig indsigt benyttes som skribenter og rådgivere på linje med fagreferenterne.

Der arbejdes på at udvide samarbejdet mellem redaktionen og Dansk Psykolog Forenings udvalg, således at de af udvalgene prioriterede opgaver sikres en bedre dækning i bladet.

Strukturelt (og hermed også økonomisk) indgår udgivelsen af Psykolog Nyt som en integreret del af Dansk Psykolog Forenings samlede informationsvirksomhed.

Psykolog Nyt er ét blad, og redaktionen står altså til ansvar for bladet som helhed og hver del heraf med den ret og pligt til redigering af stof, der følger heraf. Samtidig har Psykolog Nyt mange funktioner: Det er et meddelelsesorgan fra centrale og decentrale organer til medlemmerne. Det er et forum for medlemmernes debat. Det skal rumme psykologfaglige artikler. Det skal rumme fagpolitiske artikler. Det skal afspejle væsentlige aktiviteter og synspunkter i foreningen (herunder dem, der udgår fra politiske organer og sekretariat). Det skal præsentere relevant arbejdsmarkedsstof, herunder arbejds-